

УТВЕРЖДЕНО
Приказ Министра образования
Республики Беларусь
от 30.10.2018 №765

Праграма ўступных іспытаў
па вучэбным прадмеце «Гісторыя Беларусі»
для асоб, якія маюць агульную сярэдняю адукацыю,
для атрымання вышэйшай адукацыі I ступені
ці сярэдняй спецыяльнай адукацыі,
2019 год

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Праграма ўступных іспытаў па гісторыі Беларусі прызначана для асоб, якія паступаюць ва ўстановы вышэйшай і (ці) сярэдняй спецыяльнай адукацыі, якія завяршылі навучанне на ўзроўні агульнай сярэдняй адукацыі. Праграма складзена ў адпаведнасці са зместам вучэбных праграм па гісторыі Беларусі са старажытных часоў да сучаснасці, зацверджаных Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Уступныя іспыты па вучэбным прадмеце «Гісторыя Беларусі» праводзяцца ў форме цэнтралізаванага тэсціравання.

Паказчыкамі ўзроўню падрыхтоўкі абітурыентаў з'яўляюцца засваенне тэарэтычнага, факталагічнага, у тым ліку храналагічнага, картаграфічнага, а таксама ацэначнага кампанентаў вучэбных гістарычных ведаў і адпаведных спосабаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці.

ПАТРАБАВАННІ ДА ПАДРЯХОЎКІ АБІТУРЫЕНТАЎ

На ўступным іспыце абітурыент павінен ведаць:

- асноўны тэарэтычны і факталагічны матэрыял па гісторыі Беларусі са старажытных часоў да 2018 года;
- асаблівасці дзяржаўна-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, этнаканфесіянальнага развіцця беларускага народа, яго матэрыяльнай і духоўнай культуры.

На ўступным іспыце абітурыент павінен у м е ц ь:

суадносіць гістарычныя з'явы і працэсы гісторыі Беларусі з адпаведнымі з'явамі і працэсамі агульнаеўрапейскай гісторыі;

- характарызаваць палітычнае становішча Беларусі на розных этапах гістарычнага развіцця;
- характарызаваць і ацэньваць вынікі дзейнасці гістарычных асоб і творчасці дзеячаў культуры;
- тлумачыць прычынна-выніковыя сувязі паміж гістарычнымі фактамі;

- сістэматызаваць і абагульняць гістарычныя факты, рабіць на гэтай падставе аргументаваныя высновы;
- выкарыстоўваць змест гістарычнай карты;
- параўноўваць гістарычныя факты па самастойна вызначаных крытэрыях;
- канкрэтызаваць тэарэтычныя высновы і змест гістарычных паняццяў;
- працаваць з гістарычнымі дакументамі.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ СА СТАРАЖЫТНЫХ ЧАСОЎ ДА СЯРЭДЗІНЫ XIII ст.

Першабытнае грамадства на тэрыторыі Беларусі ў эпоху каменнага, бронзавага і ранняга жалезнага вякоў. Засяленне тэрыторыі Беларусі першабытнымі людзьмі. Заняткі і промыслы старажытных жыхароў. Спажывецкая гаспадарка. Супольнасці людзей каменнага веку. Пранікненне на тэрыторыю Беларусі індаеўрапейскіх плямён. Узнікненне жывёлагадоўлі і земляробства. Пераход ад спажывецкай да вытворчай гаспадаркі. Роля металаў у жыцці старажытных людзей. Узрастанне ролі мужчынскай працы. Узнікненне маёмаснай няроўнасці. Уяўленні старажытных людзей аб навакольным асяроддзі. Міфалогія. Развіццё старажытнага мастацтва.

Насельніцтва беларускіх зямель у V – канцы IX ст. Балты на тэрыторыі Беларусі. Засяленне славянамі тэрыторыі Беларусі. Славяна-балцкае ўзаемадзеянне. Аб'яднанні ўсходніх славян на беларускіх землях: крывічы-палачане, дрыгавічы, радзімічы. Грамадскі лад усходніх славян. Утварэнне суседскай (сельскай) абшчыны. Язычніцкія вераванні і абрады. Матэрыяльная культура.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё беларускіх зямель у IX – сярэдзіне XIII ст. Гаспадарчыя заняткі ўсходніх славян. Расслаенне грамадства. Абавязкі насельніцтва: даніна і палюддзе. Складванне феадальных адносін. Узнікненне і рост гарадоў. Рамесная вытворчасць і гандаль. Роля гарадоў у грамадскім жыцці.

Дзяржаўнасць усходніх славян. Княствы на тэрыторыі Беларусі. Старажытнаруская дзяржава ўсходніх славян (Кіеўская Русь). Полацкае княства ў IX–XI стст. Узаемаадносіны Полацка з Ноўгарадам і Кіевам. Полацкая княжацкая дынастыя. Князь Усяслаў Брачыславіч. Княжацка-вечавы лад. Улада князя і яго абавязкі. Роля веча ў грамадскім жыцці. Раздробленасць Полацкай зямлі ў XII – сярэдзіне XIII ст., прычыны і вынікі. Тураўскае княства. Берасцейская зямля, Пасожжа і Панямонне.

Прыняцце і распаўсюджанне хрысціянства. Культура беларускіх зямель у IX – сярэдзіне XIII ст. Прычыны прыняцця хрысціянства. Язычніцтва і хрысціянства. Значэнне прыняцця хрысціянства для ўсходніх славян. Рэлігійна-асветніцкія дзеячы: Ефрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі. Пісьменнасць. Рукапісныя кнігі. Царкоўнае і абарончае дойлідства.

2. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ

Ў ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XIII – ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XVI ст.

Утварэнне Вялікага Княства Літоўскага. Знешнепалітычныя ўмовы і сацыяльна-эканамічныя прычыны ўтварэння Вялікага Княства Літоўскага. Барацьба за ўмацаванне дзяржавы. Усходнеславянскі этнічны фундамент ВКЛ.

Унутрыпалітычнае становішча і знешняя палітыка ВКЛ у канцы XIII – 70-я гг. XIV ст. Умацаванне ўлады вялікіх князёў літоўскіх. Княжэнне Гедыміна. Адносіны з Тэўтонскім Ордэнам, Залатой Ардой, Маскоўскім княствам. Шляхі ўключэння беларускіх зямель у склад ВКЛ.

Вялікае Княства Літоўскае ў канцы XIV–XV ст.: унутраная і знешняя палітыка. Альгерд і Кейстут. Барацьба Ягайлы за вялікае княжанне. Узрастанне знешняй небяспекі. Крэўская унія. Вітаўт. Грунвальдская бітва: вынікі і гістарычнае значэнне. Супярэчнасці паміж групамі феадалаў у ВКЛ. Змаганне паміж Свідрыгайлам і Жыгімонтам. Абранне Казіміра Ягайлавіча вялікім князем і яго палітыка.

Палітычнае становішча ВКЛ у першай палове XVI ст. Праўленне Аляксандра і Жыгімонта I Старога. Пашырэнне правоў паноў-рады. Стра- та ВКЛ першынства ў збіранні «рускіх» зямель. Адносіны з Вялікім Княствам Маскоўскім. Абарона ад набегу крымскіх татар. Выступленне М. Глінскага.

Дзяржаўны лад, органы ўлады і кіравання ў ВКЛ. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел. Вышэйшыя органы ўлады і дзяржаўнага кіравання. Вялікі князь. Рада і сойм. Абмежаванне ўлады вялікага князя і павышэнне ролі магнатаў у кіраванні дзяржавай. Войска. Заканадаўства ВКЛ.

Эканамічнае развіццё і сацыяльныя адносіны ў ВКЛ у XIV – першай палове XVI ст. Стан сельскай гаспадаркі. Землеўладанне і землекарыстанне. Павіннасці сялян. Этапы запрыгоньвання сялянства. Гарады і мястэчкі. Магдэбургскае права. Рамяство і гандаль. Саслоўная структура грамадства ў ВКЛ.

Культура Беларусі ў другой палове XIII – першай палове XVI ст. Абарончае дойлідства. Культывыя пабудовы. Жывапіс і скульптура. Рэнесансавая культура ў Беларусі. Літаратура. М. Гусоўскі. Францыск

Скарына – усходнеславянскі і беларускі гуманіст і асветнік. Погляды Ф. Скарыны і яго друкарская дзейнасць.

Фарміраванне беларускай народнасці. Шматэтнічны характар ВКЛ. Асаблівасці фарміравання беларускага этнасу. Фарміраванне этнічнай тэрыторыі. Паходжанне назвы «Белая Русь».

3. БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ Ў ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XVI – XVIII ст.

Утварэнне Рэчы Паспалітай. Становішча ВКЛ у палітычнай сістэме Рэчы Паспалітай. Пачатак Лівонскай вайны. Унутры- і знешнепалітычныя прычыны ўтварэння Рэчы Паспалітай. Люблінскі сойм. Распрацоўка і прыняцце Статута 1588 г. Утварэнне Галоўнага трыбунала ВКЛ.

Сельская гаспадарка і гарадское жыццё ў Вялікім Княстве Літоўскім у другой палове XVI – XVII ст. Уплыў гаспадарчых працэсаў у краінах Заходняй Еўропы на эканоміку ВКЛ. Станаўленне фальваркова-паншчыннай сістэмы гаспадарання. Аграрная рэформа 1557 г. Павіннасці сялян. Запрыгоньванне сялянства. Сацыяльныя супярэчнасці ў вёсцы. Стан гарадоў. Юрыдыкі. Мясцічкі. Рамяство. Цэхі. Гандаль.

Царква і рэлігія на беларускіх землях у XVI – першай палове XVII ст. Перадумовы рэфармацыйнага руху. Асаблівасці Рэфармацыі на беларускіх землях. Дзеячы Рэфармацыі: Мікалай Радзівіл Чорны, Сымон Будны, Васіль Цяпінскі. Вынікі і значэнне Рэфармацыі. Контррэфармацыя. Дзейнасць ордэна езуітаў на тэрыторыі Беларусі. Берасцейскі царкоўны сабор 1596 г. Уніяцкая царква.

Знешняя палітыка Рэчы Паспалітай у канцы XVI – першай палове XVII ст. Завяршэнне Лівонскай вайны. Заключэнне і ўмовы Ям-Запольскага міру (1582 г.). Барацьба са Швецыяй за Прыбалтыку. Інтэрвенцыя Рэчы Паспалітай у Расійскую дзяржаву. Дэўлінскае перамір'е (1618 г.). Барацьба за Смаленск у 30-я гг. XVII ст.

Беларусь у час войнаў сярэдзіны XVII – пачатку XVIII ст. Казацка-сялянская вайна 1648–1651 гг.: прычыны і характар вайны. Казацкія атрады ў Беларусі. Вайна Расіі і Рэчы Паспалітай 1654–1667 гг. Прычыны вайны. Палітыка расійскіх улад на беларускіх землях. Вынікі вайны для беларускіх зямель. Паўночная вайна 1700–1721 гг. Бітва каля в. Лясная. Вынікі вайны для Беларусі.

Сацыяльна-эканамічнае становішча Беларусі ў XVIII ст. Становішча ў вёсцы. Павіннасці сялян і іх юрыдычнае становішча. Сялянскія паўстанні. Становішча гарадоў. Самакіраванне. Рамесная і мануфактурная вытворчасць. Гандлёвыя сувязі.

Палітычны крызіс Рэчы Паспалітай і яе падзелы. Умяшальніцтва суседніх дзяржаў ва ўнутраныя справы Рэчы Паспалітай. Падзелы Рэчы Паспалітай. Спробы рэформаў. Канстытуцыя 3 мая 1791 г. Паўстанне пад

кіраўніцтвам Т. Касцюшкі: прычыны, характар, вынікі. Уваходжанне беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі.

Адукацыя і навука Беларусі ў другой палове XVI – XVIII ст. Сістэма адукацыі: каталіцкія, пратэстанцкія, праваслаўныя, уніяцкія школы. Віленская акадэмія. Асаблівасці Асветніцтва ў Беларусі. Адукацыйная камісія. Сістэма адукацыі на беларускіх землях у XVIII ст. Стварэнне прафесійных навучальных устаноў. Навука: К. Семяновіч, І. Капіевіч, М. Пачобут-Адлянцікі.

Культура Беларусі ў другой палове XVI – XVIII ст. Літаратура. Сімяон Полацкі. Дойлідства. Віленскае барока. Жывапіс. «Сармацкі партрэт». Віленская мастацкая школа. Музычнае мастацтва. «Полацкі сшытак». Батлейка. Тэатральнае мастацтва. Асаблівасці развіцця народнай культуры.

4. БЕЛАРУСЬ У XIX – ПАЧАТКУ XX ст.

Грамадска-палітычнае становішча ў Беларусі ў першай палове XIX ст. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел беларускіх зямель. Саслоўная палітыка царскага ўрада. Эканамічныя змены. Абмежавальныя законы ў адносінах да яўрэяў. Беларусь у перыяд вайны 1812 г. Палітыка французскіх улад на беларускіх землях. Вынікі вайны для Беларусі. Стварэнне і дзейнасць тайных арганізацый у Беларусі. Уплыў паўстання 1830–1831 гг. на грамадска-палітычны рух у Беларусі. Змены ў палітыцы самадзяржаў пасля паўстання. Канфесійныя адносіны. Скасаванне ўніяцкай царквы.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё беларускіх зямель у першай палове XIX ст. Становішча сялян і іх павіннасці. Рэформа П. Кісялёва ў дзяржаўнай вёсцы. Інвентарная рэформа. Развіццё прамысловасці. Развіццё шляхоў зносін і гандлю. Роля кірмашоў.

Культура Беларусі ў першай палове XIX ст. Змены ў сістэме адукацыі. Тыпы школ. Вышэйшыя навучальныя ўстановы. Станаўленне навуковых ведаў пра Беларусь і беларускі народ. Я. Чачот, К. і Я. Тышкевічы. Літаратура. А. Міцкевіч. Я. Баршчэўскі, У. Сыракомля, В. Дунін-Марцінкевіч, П. Багрым. Станаўленне беларускай літаратурнай мовы. Тэатр і музыка. С. Манюшка. Жывапіс. І. Хруцкі, В. Ваньковіч. Архітэктура.

Адмена прыгоннага права ў Беларусі. Маніфест і Палажэнні 19 лютага 1861 г., асаблівасці іх прымянення ў Беларусі. Рэакцыя сялянства. Уплыў паўстання 1863–1864 гг. на ўмовы вызвалення сялян. Вынікі і значэнне рэформы 1861 г.

Грамадска-палітычны рух у другой палове XIX – пачатку XX ст. у Беларусі. Паўстанне 1863–1864 гг. «Белая» і «чырвоная» пльыні ў

паўстанні. Праграма К. Каліноўскага. Вынікі паўстання для Беларусі. Рэвалюцыйныя народнікі. Група «Гоман». Сацыял-дэмакратычныя арганізацыі. Утварэнне БСГ. Беларусь у перыяд рэвалюцыі 1905–1907 гг. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г. і яго наступствы для Беларусі. Дэпутаты ад беларускіх губерняў у Дзяржаўнай думе.

Развіццё капіталізму ў Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Станаўленне фабрычнай вытворчасці. Спецыялізацыя прамысловасці. Асаблівасці прамысловай рэвалюцыі ў Беларусі. Рост гарадоў. Змены ў складзе гарадскога насельніцтва. Гарадская рэформа. Рост буржуазнага землеўладання і асаблівасці гэтага працэсу ў Беларусі. Пераход да прадпрыемальніцкай гаспадаркі. Спецыялізацыя сельскай гаспадаркі. Развіццё гандлю. Будаўніцтва чыгунак. Станаўленне банкаў. Стальпінскія рэформы: прычыны і мэты правядзення. Асаблівасці правядзення земскай рэформы. Вынікі рэформаў для Беларусі.

Становішча Беларусі ў гады Першай сусветнай вайны. Увядзенне ваеннага становішча. Акупацыя заходняй часткі Беларусі германскімі войскамі. Палітыка германскіх улад. Становішча насельніцтва. Бежанства. Заняпад сельскай гаспадаркі. Беларускі нацыянальны рух. Лютаўская рэвалюцыя 1917 г. Звяржэнне самадзяржаўя. Фарміраванне Саветаў і буржуазных органаў улады. Двоеўладдзе. Дзейнасць палітычных партый і арганізацый.

Культура Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Фарміраванне беларускай нацыі. Этнічная тэрыторыя. Нацыянальны і сацыяльны склад насельніцтва Беларусі. Нацыянальная самасвядомасць. Роля газеты «Наша ніва» ў развіцці культуры Беларусі. Змены ў сістэме адукацыі. Навуковыя даследаванні аб мове, этнаграфіі беларусаў, гісторыі Беларусі. І. Насовіч. Я. Карскі, М. Доўнар-Запольскі, В. Ластоўскі. Заходнерусізм. Развіццё беларускай літаратурнай мовы і літаратуры. Ф. Багушэвіч, Я. Лучына, Цётка, Я. Купала, Я. Колас, М. Багдановіч. Станаўленне беларускага прафесійнага тэатра. І. Буйніцкі. Жывапіс. К. Альхімовіч, Н. Орда, Н. Сілівановіч, В. Бялыніцкі-Біруля. Развіццё архітэктуры.

5. БЕЛАРУСЬ У 1917–1945 гг.

Кастрычніцкая рэвалюцыя 1917 г. і ўстанаўленне Савецкай улады ў Беларусі. Нарастанне супярэчнасцей у грамадстве. Пераход улады ў рукі Саветаў на Заходнім фронце і ў Беларусі. Фарміраванне і дзейнасць Абласнога выканаўчага камітэта Заходняй вобласці і фронту.

Пытанне беларускай дзяржаўнасці ў 1917–1919 гг. Скліканне Усебеларускага з'езда, яго рашэнні і роспуск. Наступленне войск кайзераўскай Германіі. Брэсцкі мір і яго вынікі для Беларусі. Абвяшчэнне

Беларускай Народнай Рэспублікі. Дзейнасць Рады БНР. Барацьба супраць германскіх акупантаў. Утварэнне Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Беларусь. Першы Усебеларускі з'езд Саветаў і яго рашэнні. Абвяшчэнне Літбел.

Беларусь у гады польска-савецкай вайны. Наступленне польскіх войск. Устанаўленне польскага акупацыйнага рэжыму. Барацьба супраць польскіх акупантаў. Вызваленне войскамі Чырвонай Арміі тэрыторыі Беларусі. Другое абвяшчэнне ССРБ. Рыжскі мірны дагавор і яго вынікі для Беларусі.

БССР у гады новай эканамічнай палітыкі. Сацыяльна-эканамічнае становішча Беларусі пасля Першай сусветнай і грамадзянскай войнаў. Пераход да новай эканамічнай палітыкі. Уплыў нэпа на пад'ём сельскай гаспадаркі, развіццё прамысловасці, гандлю. Асаблівасці нэпа ў Беларусі.

Грамадска-палітычнае жыццё БССР у 1920–1930-я гг. Дзейнасць грамадскіх арганізацый. Устанаўленне аднапартыйнай сістэмы. Удзел БССР ва ўтварэнні СССР. Узбуйненні тэрыторыі БССР. Асноўныя напрамкі і мерапрыемствы палітыкі беларусізацыі, яе вынікі і значэнне. Каранізацыя. Роля Камуністычнай партыі і Саветаў у грамадска-палітычным жыцці. Палітычныя рэпрэсіі.

Развіццё адукацыі, навукі і культуры ў БССР у 1920–1930-я гг. Меры па ліквідацыі непісьменнасці. Станаўленне і развіццё сістэмы адукацыі ў БССР. Развіццё навукі. Інстытут беларускай культуры. Беларуская акадэмія навук. Літаратура. Я. Купала, Я. Колас, М. Гарэцкі, П. Глебка, М. Лынькоў, К. Чорны. Станаўленне беларускага савецкага тэатра. Я. Міровіч, У. Галубок. Опера і балет. Зараджэнне беларускага кіно. Ю. Тарыч, У. Корш-Саблін. Выяўленчае мастацтва. М. Філіповіч, В. Волкаў, І. Ахрэмчык, У. Кудрэвіч. Архітэктура і скульптура. І. Лангбард, Г. Лаўроў.

Індустрыялізацыя і калектывізацыя ў БССР. Асаблівасці правядзення індустрыялізацыі ў БССР і яе вынікі. Калектывізацыя сельскай гаспадаркі ў БССР: тэмпы, метады і вынікі калгаснага будаўніцтва.

Становішча Заходняй Беларусі ў складзе Польшчы. Палітыка польскіх улад у Заходняй Беларусі. Грамадска-палітычнае жыццё. Нацыянальна-вызваленчы рух. Дзейнасць беларускіх палітычных партый і арганізацый. Беларуская сялянска-рабочая грамада. Б. Тарашкевіч, І. Лагіновіч. Сацыяльна-эканамічнае становішча. Культура і адукацыя. Дзейнасць Таварыства беларускай школы. Літаратура. П. Пестрак, М. Танк. Жывапіс. Я. Драздовіч, П. Сергіевіч. Музычнае мастацтва. Р. Шырма.

Пачатак Другой сусветнай вайны. Прычыны і характар вайны. Нападзенне Германіі на Польшчу. Паход Чырвонай Арміі ў Заходнюю

Беларусь. Уз'яднанне заходнебеларускіх зямель з БССР, грамадска-палітычныя, сацыяльна-эканамічныя і культурныя пераўтварэнні. БССР напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны.

Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Нямецка-фашысцкі акупацыйны рэжым у Беларусі. Нападзенне Германіі на СССР. Абарончыя баі на тэрыторыі Беларусі. Гераізм савецкіх людзей. Нямецка-фашысцкі акупацыйны рэжым у Беларусі. Палітыка генацыду.

Барацьба беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў. Роля КП(б)Б у арганізацыі барацьбы з нямецка-фашысцкімі акупантамі. Партыйнае і камсамольска-маладзёжнае падполле. Стварэнне і баявая дзейнасць партызанскіх фарміраванняў. Партызанскія зоны. «Рэйкавая вайна». Масавое супраціўленне мірнага насельніцтва акупацыйнаму рэжыму.

Вызваленне БССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Заканчэнне Вялікай Айчыннай і Другой сусветнай войнаў. Пачатак вызвалення БССР. Беларуская наступальная аперацыя «Баграціён». Вызваленне Мінска. Дзейнасць партызан у час вызвалення Беларусі. Подзвігі савецкіх воінаў. Беларусы і ўраджэнцы Беларусі на франтах Вялікай Айчыннай вайны. Уклад беларускага народа ў перамогу. Людскія і матэрыяльныя страты Беларусі.

6. БЕЛАРУСЬ У СЯРЭДЗІНЕ 1940-х – 2017 гг.

БССР у сярэдзіне 1940 – першай палове 1950-х гг. Выхад БССР на міжнародную арэну, удзел у заснаванні ААН. Пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі. Працоўны подзвіг беларускага народа. Курс на апераджальны рост цяжкай прамысловасці. Меры па аднаўленні сельскай гаспадаркі. Асаблівасці грамадска-палітычнага жыцця. Аднаўленне працы адукацыйных устаноў. Увядзенне ўсеагульнага сямігадовага навучання. Культура. Развіццё літаратуры. Я. Колас. Я. Брыль. М. Лынькоў. І. Мележ. І. Шамякін. Творчасць П. Броўкі, М. Танка, А. Куляшова. Тэатральнае, музычнае і выяўленчае мастацтва.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё БССР у другой палове 1950-х – першай палове 1980-х гг. Фарміраванне прамысловага комплексу ў БССР. Развіццё машынабудавання і металаапрацоўкі, хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці. Урбанізацыя і яе вынікі. З'яўленне новых гарадоў і жыллёвае будаўніцтва. Развіццё сельскай гаспадаркі: меліярацыя і хімізацыя, будаўніцтва буйных жывёлагадоўчых комплексаў. Узровень дабрабыту насельніцтва. Замаруджванне тэмпаў росту эканомікі і сацыяльнай сферы ў першай палове 1980-х гг.

Грамадска-палітычнае жыццё ў БССР у другой палове 1950-х – першай палове 1980-х гг. Змены ў грамадска-палітычным жыцці. Пачатак

працэсу рэабілітацыі ахвяр палітычных рэпрэсій. Савецкая грамадска-палітычная сістэма ў другой палове 1960-х – першай палове 1980-х гг. К. Мазураў, П. Машэраў. Грамадскія арганізацыі і аб'яднанні. Канстытуцыйнае замацаванне кіруючай ролі камуністычнай партыі. Роля Саветаў у грамадска-палітычным жыцці краіны.

БССР у другой палове 1980-х гг. Палітыка «перабудовы» і асаблі-васці яе правядзення ў БССР. Выбары народных дэпутатаў у Вярхоўны Савет БССР і мясцовыя Саветы на альтэрнатыўнай аснове. Фарміраванне шматпартыйнасці. Чарнобыльская катастрофа і яе наступствы. Пагаршэнне становішча ў эканоміцы. Змены ў дабрабыце народа.

Развіццё адукацыі, навукі і культуры ў БССР у другой палове 1950-х – 1980-я гг. Увядзенне ўсеагульнай сярэдняй адукацыі. Сістэма прафесійна-тэхнічнага навучання. Развіццё сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі. Дасягненні ў развіцці навукі. Літаратура. У. Караткевіч, І. Шамякін, В. Быкаў, І. Навуменка, А. Адамовіч, І. Мележ. Тэатральнае і выяўленчае мастацтва Беларусі. Кіно. Скульптура. Архітэктура.

Абвяшчэнне і станаўленне дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь. Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце БССР 1990 г. Белавежскае пагадненне. Стварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Першы Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь – А. Р. Лукашэнка. Рэспубліканскі рэферэндум 1995 г. і яго вынікі. Дзяржаўная сімволіка Рэспублікі Беларусь.

Грамадска-палітычнае жыццё ў Рэспубліцы Беларусь у другой палове 1990-х гг. – пачатку XXI ст. Умацаванне палітычнай сістэмы ў Рэспубліцы Беларусь. Рэспубліканскі рэферэндум 1996 г. і яго вынікі. Змяненні і дапаўненні ў Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь. Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь 2001, 2006, 2010, 2015 гг. Рэспубліканскі рэферэндум 2004 г. Асновы ідэалогіі беларускай дзяржавы. Палітычныя партыі і грамадскія арганізацыі. Дзяржаўная канфесіянальная палітыка.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё Рэспублікі Беларусь. Эканамічнае становішча Рэспублікі Беларусь у першай палове 1990-х гг. Пошук шляхоў пераходу да рыначнай сістэмы эканамічных адносін. Распрацоўка беларускай мадэлі сацыяльна-эканамічнага развіцця. Сацыяльна арыентаваная рыначная эканоміка. Роля Усебеларускіх народных сходаў у вызначэнні прыярытэтаў сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь. Змены ў дабрабыце насельніцтва. Дзяржаўная маладзёжная палітыка.

Знешнепалітычная дзейнасць. Фарміраванне і прыярытэты знешнепалітычнага курсу Рэспублікі Беларусь. Дзейнасць Беларусі ў ААН. Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь. Умацаванне сувязей з краінамі СНД. Саюзная дзяржава Беларусі і Расіі. Еўразійскі

эканамічны саюз. Узаемаадносіны Беларусі з краінамі Еўрапейскага Саюза. Развіццё міжнароднага супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь.

Развіццё адукацыі, навукі і культуры ў Рэспубліцы Беларусь. Афармленне дзяржаўнага статусу беларускай і рускай моў. Змены ў адукацыйнай сістэме. Дасягненні беларускай навукі. Літаратура. Творчыя дасягненні дзеячаў тэатральнага, музычнага і выяўленчага мастацтваў Беларусі. Архітэктура. Дасягненні беларускіх спартсменаў.

СПІС РЭКАМЕНДАВАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

1. Гісторыя Беларусі са старажытных часоў да сярэдзіны XIII ст.: вучэбн. дапам. для 6 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / Г.В. Штыхаў, С.М. Цемушаў, В.У. Ракуць; пад рэд. Г.В. Штыхава, Ю.М. Бохана. – Мінск: Выд. цэнтр БДУ, 2009.

2. Гісторыя Беларусі: другая палова XIII – першая палова XVI ст.: вучэбн. дапам. для 7 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / Г.В. Штыхаў, Ю.М. Бохан, М.А. Краснова; пад рэд. Ю.М. Бохана. – Мінск: Нар. асвета, 2009.

3. Гісторыя Беларусі, другая палова XVI – канец XVIII ст.: вучэб. дапам. для 8 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / В.А. Белазаровіч, І.П. Крэнь, Н.М. Ганушчанка. – Мінск: Выд. цэнтр БДУ, 2010.

4. Гісторыя Беларусі, канец XVIII – пачатак XX ст.: вучэб. дапам. для 9 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / С.В. Марозава, У.А. Сосна, С.В. Паноў; пад рэд. У.А. Сосны. – Мінск: Выд. цэнтр БДУ, 2011.

5. Гісторыя Беларусі, 1917 – 1945 гг.: вучэб. дапам. для 10 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / Я.К. Новік; аўтар метаад. апарата В.В. Гінчук. Мінск: Нар. асвета, 2012.

6. Гісторыя Беларусі, другая палова 1940-х гг. – пачатак XXI ст.: вучэбн. дапам. для 11 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / В.М. Фамін, С.В. Паноў, Н.М. Ганушчанка; пад рэд. В.М. Фаміна. Мінск: Нац. ін-т адукацыі, 2013.

7. Атлас. Гісторыя Беларусі са старажытных часоў да сярэдзіны XIII ст.: вучэб. дапам. для 6 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / І.А. Аўдзееў [і інш.]. Мінск: Белкартаграфія, 2011.

8. Атлас. Гісторыя Беларусі, другая палова XIII – першая палова XVI ст.: вучэб. дапам. для 7 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / А.В. Перзашкевіч, навук. рэд. Э.М. Загарульскі, Ю.М. Бохан. – Мінск: Белкартаграфія, 2015.

9. Атлас. Гісторыя Беларусі, XVI – XVIII стст.: вучэб. дапам. для 7 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / В.А. Варонін, А.А. Скеп'ян. – Мінск: Белкартаграфія, 2017.

10. Атлас. Гісторыя Беларусі, канец XVIII – пачатак XX ст.: вучэб. дапам. для 9 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / А.Г. Каханоўскі, А.М. Лукашэвіч. – Мінск: Белкартаграфія, 2016.

11. Атлас. Гісторыя Беларусі, 1917–1945 гг.: вучэб. дапам. для 10 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / У.В. Тугай, В.М. Фамін. – Мінск: Белкартаграфія, 2009.

12. Атлас. Гісторыя Беларусі, 1945 г. – пачатак XXI ст.: вучэб. дапам. для 11 кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з бел. мовай навучання / А.М. Лукашэвіч, С.В. Паноў. – Мінск: Белкартаграфія, 2017.